

<< Nazad

Orašje

Ja imam okruglo 50 godina. Prije rata, do devedesete godine sam živio u Hrvatskoj, gdje sam i rođen. Prije rata bio sam policajac u Hrvatskoj, a supruga je radila kao referent, tako da smo dobro živeli.

Kada je u Hrvatskoj došla nova vlast, tada su dali povoljne uslove za mirovinu i ja sam koncem devedesete, otišo u mirovinu.

Supruga je napustila poso u Hrvatskoj, i tada smo se preselili u svoju kuću u Orašju. Tu smo kuću izgradili ranijih godina i u nju smo dolazili vikendima.

Raspadom Jugoslavije, vidjeli smo da je već na pomolu rat u Hrvatskoj, i mi smo dolaskom u Orašje mislili da smo tu našli mir.

U Orašju je bilo mješano stanovništvo. U samom gradu su većina bili Muslimani, a sva sela su okolo bila jednonacionalna, hrvatska. U Orašju je bilo sve dobro, vratio sam se, malo sam se teško privikavo, ali sve je bilo dobro do jedno dva mjeseca pred sami rat. Tada je došlo do naoružanja teritorijalne odbrane. Osjetilo se da puno rezervista, Hrvati i Muslimani, nose oružje kućama. Pod prizmom teritorijalne odbrane naoružavali su rezervni sastav.

Tada je došlo je do postavljanja određenih punktova na vanjske djelove grada. Bio je baš jedan hrvatsko-muslimanski punkt jedno kilometar iza ciglane, prema srpskim selima, prema Lončarima. Na tom punktu su sve kontrolisali. Ako naiđe ovaj, prođe, naiđe Srbin, ruke na auto, pretres, lezi, maltretiranja, provokacije, e to je.

Kada su Srbi to osetili, onda je došlo do naoružanja Srba od strane vojske. 16.4.92. godine došlo je do intervencije vojske bivše JNA da se stanovništvo iz Orašja iseli mirnim putem, jer je u manjini tamo, da ne bi došlo do nekih nezgodnih situacija.

Nije se moglo nešto baš izneti, nismo ni osećali, ja bar nisam osećo, ja sam mislio da će to proći, možda ta neka ratna psihoza, možda neće doći do ono baš sukoba velikih i nisam ništa pokušavo izneti mada sam imo puno stvari. Izneo sam samo slike i ove fotografije, sve drugo je ostalo, izašo sam u odijelu normalno.

Ja sam išo još ovih deset dana u Orašje u svoju kuću, išo i kupao se kući. U kući sam imo prodavnicu jednu što sam Muslimanu iznajmio, međutim on je stvari već iselio iz kuće. Bojo se, već je znao da će doći do rata.

Vidim da oni grade, već od vreća prave zaklone, prave na tim ulicama sve, znači pripremaju se za rat. Prave bunkere kod mosta, Muslimani i Hrvati zajednički.

Svo srpsko stanovništvo se izvuklo tiho i lagano iz svojih kuća, i nisu se više ni vraćali, tako da je, što se tiče Srba, Orašje bilo napušteno. To je trajalo oko deset dana. Srbi su se tada povukli u svoja sela gdje su bili u većini. Neki su se povukli

u selo Žabovi, a neki u selo Lončare. Mi smo izašli u to naše selo Gajevi gdje je jedno naših šesnaest kuća. To je sada porušeno do kraja, nema ni temelja.

U tim Gajevima smo bili toga dana kada je rat počeo, 29. Ili 30, kada su počeli da nas opkoljavaju i napadaju od strane Vidovice i Orašja. Mi smo imali oružje i tada smo uzvratili.

Iz te vatre smo se povukli nazad jedno dva, tri kilometra u selo Lepnicu. Odatle su krenule te akcije i sukob na Vidovicama. Te Vidovice su oni izgubili i dobili Orašje. Na tom selu rečeno je da se tu zaustavi i da se ne ide na Orašje.

Mi tada nismo imali dosta ljudi i tako da smo mi te linije držali, i cijelo vrijeme je ta linija bila malo žešća, u odnosu na ovu stranu prema muslimanskoj federaciji na dijelu prema Tuzli. Ta teritorija se graniči i s jedne i s druge strane, međutim ova strana, oraški taj džep, on je bio malo žešći. Ni oni možda nisu imali neke planove na ova velika srpska sela, ali su držali se, nisu dali se.

To je trajalo negde do desetog mjeseca kad su ponovo hrvatske snage zauzele Vidovice, i još jedno čisto srpsko selo. Srbi, koji su se tu našli, oni su se smjestili u napušteno Brčko, jer je i u Brčkom došlo do tih problema. To je bilo u desetom mjesecu 1992. godine, i od tad se znači počelo smještavati u Brčkom, i od tada živimo sve ovde.

U Brčkom sam dobio status izbjeglice i ovde sam se nalazio pri vojsci. Bio sam jedan običan vojnik, ništa konkretno. Prije toga bio sam u srpskoj vojsci običan vojnik, nisam ništa, jednostavno da vam kažem iskreno, ne da sad nešto se pravdam, nisam nigdje živu metu vidio. Bio sam tamo, sudjelovao sam, ali nikakve krivnje nemam.

Da je se desilo slučajno da sam zateko svog bivšeg komšiju tada ne bi ga mogo, ne bi mogo ništa učiniti. Ja bar tako osećam, mi nismo takav karakter, nismo tako odgojeni da bi mogli nešto učiniti nekom, još pogotovo nekom koga poznaš.

Uslovi u vojsci su bili dobri. Nisi imo para, ali nije ti ni trebalo ništa, hrana je bila dobra, sve si dobio tamo, porodica je dobijala preko Crvenog križa te pomoći nešto.

Snalazio sam se, išo sam, donosio neku robu iz Bugarske, tako prehranio svoju porodicu.

Porodica mi je tada bila ovde u kući, u Brčkom. Imali su jednu čvrstu, dobru kuću, sklanjali su se u podrumu u slučaju granatiranja i opšte opasnosti.

Brčko je dosta bilo na tapeti odmazdi, tako da su i iz Hrvatske, da bi pomogli ovim u Federaciji, koristili dalekometne te topove i to. Kad je bilo granatiranje narod se skloni. Ali, već se narod i priviko, tako da nije bilo nekih psihoza. Jest malo bilo kad su napadi blizu na tim linijama, pa malo, da li će Brčko zauzeti il neće, da li će narod morat opet bježat. Bilo je malo te psihoze, ali obzirom na čvrstinu nekih naših snaga i nije toliko narod bio u panici, tako da se živilo uglavnom solidno. Živili smo skromno, u tuđim kućama gde se i sada nalazimo.

Čovek da vam sad priča kako je se osećao kad je napuštao kuću, pa, kad sam vidio da i drugi tako, lakše sam prebolio to. Recimo da mi je neko onda nešto na kući napravio, dok sam bio u kući, da mi je razbio prozor, teže bi to podnio. Ovako izgubiš kuću, otišo sam i pomirio sam se da glavu spasim, prvenstveno da sačuvam svoju porodicu. Međutim, nisam ni razmišljao o toj imovini, ali sada je obratno.

Sad smo svi živi koji smo živi, izgubio sam brata jednog, dva ranjena sam imo, a ja sam netaknut, ja nisam nigde ništa oštećen.

E, sad je problem oko imovine, da li razmene, da li prodaje, međutim moram regulisati tu mirovinu, moram sad biti stanovnik federacije, moram se vratiti. Sad ću pokušavat da se vratim, bar podnet zahtev za povratak, da dobijem dokumenta njihova da bi ostvario pravo na mirovinu.

U Orašje se većina ne želi vratiti. Što se tiče mene, ja bi se sutra vratio u Orašje, jer sam se ja iselio iz Hrvatske gdje sam živio dvadeset godina. Ja bih se vratio u Hrvatsku, tamo sam imo stan i stanarsko pravo. Taj stan su mi uzeli. Oni su taj stan dali za svoje potrebe policiji.

Moja intencija je da je Orašje jedan malo teži slučaj, što se tiče vraćanja ljudi. Malo je tamo kruća jednonacionalna hrvatska vlast, mada živi malo i Muslimana. Međutim, oni po svojim nekim stvarima ne dozvoljavaju neki mirniji povratak. U odnosu na tuzlansku stranu koliko sam čuo, Orašje je jedna malo ekstremnija strana. Zbog toga većina Srba, po mom vako razgovoru sa ljudima, ne izražavaju volju da se vrate, ali izražavaju volju da vrate svoju imovinu, da dođu u posjed svoje kuće, kao i ja sam.

Ako se stvore uslovi, politički uslovi da se mogne vratiti, ali da se stvori multietnička, kao i ovdje u Brčkom, policija, carina, općina, da stvore se neke te strukture mješovite, nekako bi onda bilo lakše za povratak, to je ključ. Ako to bude jednonacionalna tamo i jedna HDZ glavna vodeća stranka, ne vjerujem da će narod uopšte težiti za povratak.

Ja izričito imam volju, meni uopšte ne bi smetalo, jer ja znam, vratio bih se iz svojih nekih razloga, nešto bi riješio svoje, svoje egzistenciono pitanje. Riješio bi pitanje mirovine, riješio bi puno ti pitanja, zamenu kuće, tu prodaju. A da li bi se osećo sigurno, o tom po tom. Tu bi trebalo proć malo vremena, ali ja bi sad, ovog časa išo na povratak i najverovatnije da ću ići, podneti zahtev za povratak da dođem u posjed svoje imovine, jer drukčije neću moć doć. Znači to je više ekonomski potez što bi ljudi koristili pravo povratka, ali svi izražavaju da ne bi tamo bilo života. Jer upravo, primjer jedan da vam kažem, kontaktiro sam sa nekim njihovim u policiji preko tog jednog prijatelja iz hrvatske nacionalnosti. Dobro, on mene ne zna, nije htio da ide u društvo da sjedne, neće sa Srbima sjediti, jer on je ranjen, a treba neku pomoć. On će možda i učinit neku pomoć, al neće da se vidi, ne radi sebe nego da ga ne vide drugi, znači oni ne žele da se Srbi vrate, da se posećuju, oni to odbijaju.

A šta se dogodilo dalje. Više straha postoji za povratak u Orašje, zato što struji nekoliko knjiga o ratnim zločinima. A to su sve obični ljudi koji nisu uopšte bili u

komandi. Baš iz Orašja ove ljude znam koji nisu sudjelovali u nekim komandnim strukturama, bili su obični vojnici, morali su se odazvati na one sve vojne pozive i tako da su branili taj dio svoj stanovništva.

Međutim, i oni se tretiraju kao ratni zločinci. I ti ljudi se još boje, ne znaju da li su još na tim nekim njihovim spiskovima, da li je to amnestirano. Međutim, mnogi sa spiska, svi oni se kreću, ti ljudi kod nas na našem, u Srpskoj Republici, ali mi to ne znamo tako ko oni. Zato je ljude malo više strah. Mada sam ja bio u Orašju tri, četiri puta sa ljudima hrvatske nacionalnosti, vodili me, išo sam u svoju kuću, zateko sam unutar četiri porodice, Hrvati i Muslimani.

Svoju kuću sam zadnji put vido prije jedno pet dana. Stanje kuće je dobro, nema nikakvih problema. Kuća je sačuvana prilično dobro, osim u gornjem dijelu gdje je vojska bila, pa je to uništila, kupatilo i to, ali to ove porodice sve održavaju, većina nameštaja mog je ostala.

Ovdje žena i sin žive sa mnom. Sin je završio školu, pa i on nešto zaradi za sebe i tako.

Mi ovdje u Brčkom trenutno osjećamo jednu veliku neizvjesnost. Neizvjesnost je zato što ne znamo šta ćemo? Da li ćemo razmjenit? Da li ćemo se vratit? Da li će biti mogućnost za povratak u Orašje?

Ta kuća u kojoj ja sad živim, taj vlasnik Musliman je bio kod mene u gostima, ja sam njega lepo ugostio, on je popio kaficu, vidio svoju kuću da je u redu. On je bio u Njemačkoj inače i prije rata, on se snašo u životu, tako da mu i nije toliko cilj da se vrati u tu kuću. Ja mislim da se neće vraćati, tako da ja ne bih imo problema što se tiče toga, jer taj ima i u Njemačkoj kuću i u Federaciji je kupio kuću.

Posla ovdje nema, ne može se naći. Niko ništa ne radi, moja porodica i ja živimo, ovako, snalazimo se. Kupim auto, prodam, zaradim koji dinar eto preživljavam s tim. Imo sam neku prodavnicu, radio sam mješovitu robu, međutim, malo su i porezi i te dažbine velike, i nisam mogo održati, i sad radim ovo. Uglavnom opet nekako čovek prolazi, zarađuje na taj divlji način.

Sva sreća zdravlje je super. Ja se sa pedeset godina dobro osećam. Supruga je malo, vjerovatno je možda rat malo djelovo, obolila na srce, ima srčane smetnje.

Da Vam kažem kako je sve počelo.

U Hrvatskoj je prije rata bilo mješano stanovništvo i bilo je dosta Srba. Nije konkretno u onom mjestu, u Vrbovcu, tamo nije bilo dovoljno, ali malo dalje, recimo dvajest, trijest kilometara u Bjelovaru, tamo je bilo ogromno Srba. U Hrvatskoj ja sam živio normalno, nisam ni planiro da ću tamo ostavit stan i stvari sve.

Svi oni moji prijatelji koji su u policiji bili, koji su hrvatski državljani bili, i ja sam tada bio hrvatski državljanin, oni su se priklonili jednoj onoj nacionalnoj partiji HDZ-u. I od tada je već počelo, već je se osjetilo razdvajanje tih ljudi, prijatelja, kućnih prijatelja. Odvajali su se u društvu, vidilo se da te izbegava.

To je bilo 90. godine, već je tad počelo. Uspostava vlasti bila je 30.5.90., znači ovih šest meseci ja sam još radio tada. Tada sam preseljen iz Vrbovca, kao zbog potrebe službe u Dugo Selo, bliže Zagrebu, jer je bilo puno Srba u policiji u Hrvatskoj. Srbe su tada razbacali u više tih opština, SUP-ova, da ne budu homogeni na jednom mjestu.

Tenzije su se počele dizati 91. godine. I to zbog politike osamostaljenja i želje da se bude jedna cjelovita država, i da vam kažem, Hrvati su najviše insistirali na samostalnosti svojoj, to i sada njihov predsjednik govori. Iza njih su Slovenci, koji su isto želili da se osamostale.

U cijelom prijašnjem životu su oni govorili da ih Beograd pljačka. Oni su želili da tu dobiju ono more i to sve, jer su smatrali da sav turizam i svi prihodi idu za Beograd. Da Beograd vuče sebi i izgrađuje neka mjesta.

Oni su insistirali na samostalnosti, to im je bio cilj da se odvoje od Beograda, od Srbije, da izađu iz Jugoslavije, jer su smatrali da im je to težina, da siromaše, da postaju siromašni zbog njih i hoće da budu svoj na svome.

Svi su živili na nekom, kako da kažem, na bratstvu i jedinstvu, slogi. Međutim, Hrvatska je želila od nekada da se osamostali, pa je tih godina ranije, recimo 71. godine, sećam se kad sam došao u policiju, tada su već imali taj svoj masovni pokret, gdje su pod prizmom Matice Hrvatske htjeli da se osamostale.

Nisu uspjeli, tada je Tito to suzbio. Došlo je do 81. godine, dali su da Kosovo pokuša taj isti princip, da ne bi oni sebe izlagali, međutim ni tada nije uspjelo na Kosovu.

Onda je došlo do 91. godine. 91. godine je došlo do raspada Jugoslavije i osamostaljenja Hrvatske.

To je sve uzrok rata i onda se rat prenjeo u Bosnu. U Bosni se smatralo da ga neće biti, tri naroda imaju ista, jednaka prava. Međutim, došlo je da su se dva protiv jednoga udružila i tako je došlo do rata i velikih razaranja.

Krivci za rat su svi, samo jedni više, jedni manje. Krivci za rat su oni koji su htjeli samostalnost, koji su zagovarali samostalnost sa izlaskom iz Jugoslavije. Mjesto da su težili da poboljšaju odnose u Jugoslaviji, stvaranjem te prve Jugoslavije tada 18. godine, znači trebalo je nju samo dograditi, ona je trebala da se izgrađuje na nekoj demokratskoj osnovi. Trebali su da je održavaju dok se ne ojača, što kažu dok djete ne naraste. Kad je djete naraslo hoće da se otcjepi, tako su i oni čekali pogodan trenutak. Znači, tu su krivci najviše ovi koji su htjeli samostalnost, Hrvati i Slovenci. Zatim, bilo je i nacionalista u srpskom stanovništvu, i oni su opet imali svoju ideologiju.

Svi su prije rata živili ko braća, živili su, ženili se i udavali se, to niko nije tolko gledao. Mirni ljudi jedni protiv drugih okrenuli su se zato što je došlo do formiranja nacionalnih partija. Te nacionalne partije su uzrok najveći.

Svako je počeo se busati, došli su veliki Hrvati, veliki Srbi, svi veliki u toj nacionalnoj, kao spasioci te nacije. Oni su krivci što su narod doveli do rasturanja i do prosjačkog štapa.

Meni moj nacionalni identitet nije nimalo važan za mene, ni najmanje. Meni je bitan samo građanin, pošten čovek s kim možeš sarađivati kao s čovekom od interesa da sve dobro živi. Taj nacionalni identitet mi je najzadnji, ja sam puno puta govorio da mi je to najmanja važnost.

Srbi su u Srbiji, pravoslavci su ovde, ja ne znam, tu sam negde između. Srbi su u Srbiji, ja sam u Bosni, ja sam znači bosanski pravoslavac.

To znači nešto što ne pripada, jer Hrvat ne voli Bosanac iz Bosne Hrvata, a ni Srbi u Srbiji ne vole Bosanac. Znači iz Bosne je specifičan narod, gostoljubiv, svugde otvara, pravi ljudi te uvek dobro dočekaju, dobro te ugoste i sve, znači ljudi su koji se vole družiti. Međutim, nigde nisi dobro došo. Bilo je poteškoća i u Srbiji, moja porodica je bila u Srbiji, kod familije, kod rodbine, pa nisu naišli na razumevanje.

Nama religija uopšte nije važna. Ja nisam nikad išo do sada u crkvu, sada vidim običaji su takvi, pa sad cjenim to. Sad to pratim, prije nikad nisam išo u crkvu radi svog posla, jer sam bio u policiji, to nije bilo spojivo. Komunistam je i to je bilo nekako razdvojeno.

Ko oće da vjeruje nije branjeno nikom, mogo si da se opredeliš, oćeš da ideš u crkvu, oćeš sve svoje slave. Ali, ko je bio u policiji, a bio je i u savezu komunista, to mu nije ni padalo na pamet. Ja nisam ništa ni slavio. Išo sam ja na slave kod braće, oca i rodbine, a ja nikad ne.

Srbi su prije rata slabo posjećivali crkvu, sada je daleko brojčanije. To je upravo zbog tih stranki koje su za sobom povele. Te ti si Srbin, ili onaj ja sam Hrvat. Hrvati su već billi homogeni, oni su stalno u crkvi, njih je crkva i održala. Hrvati su više držali do te vjere nego Srbi. Ali, Srbi su se u ovom ratu malo okupili oko te vjere i oko tog poštenja, međutim da li su to nečiji interesi i tako, neznam. Ja sam u ratu bio u policiji pa sam imo nekih tih saznanja. Bilo je nekih tih svećenika koji su propovjedali neku samo svoju tu nacionalnu bit, što kaže samonacionalnu tu svoju strukturu, vrlo izraženo. Nek je vjernik ko hoće, ali nemoj da to bude na štetu drugog, to je greška. Ti možeš da posjećuješ crkvu i da budeš duhovno na nešto opredeljen, da li isto i ovaj krst i onaj krst. Kad bi išo u istoriju svega postanka i nastanka i to su bila braća, znači i Srbi i Hrvati, ali je samo greška kod pojedinaca koji su to zloupotrebili.

Hrišćanin nek bude hrišćanin, ali on je zloupotrebio to, on je taj narod okupio radi svojih interesa u Hrvatskoj. Stalno se vraćam na to.

Rat je ovde bio zbog različitih religija, kažem od religije je i krenilo, od tih nacionalista. Bili su za samo jednu svoju naciju, da je ona jedina koja je prava, oni su to pokrenuli narod i mase, i oni su doveli do toga. Ja nikad ne kažem da su svećenici krivi, ali svi ti koji su se probili, oni su nacionalisti. On je sad došo u crkvu, a prije nije išo, on je gledao samo svoj interes.

Moguće je da je interes od rata bio i svjetskog karaktera. Upravo na taj način, na tu kartu da se razbije ta hegemonija bratstva i jedinstva te bivše Jugoslavije, to je moguće. Ja bi reko da je interes Amerike da instalira svoje baze na ovim

prostorima i Njemačke. Sve baze su preseljene ovde, znači te baze treba stacionirati malo niže dole prema Kosovu. To je cilj pomeranja, jačanja tih uticaja na istočni dio svijeta.

Na ovim prostorima nije ništa došlo dobro sa ratom dok se ne skinu ovi. Kad se skinu i demokratizacija dođe, ja vam kažem, ja se volim osloniti na brata koji je bogat a ne na onoga koji je siromašan. I ja sam isto više za zapad jer znam da bolje žive, ekonomski su jači, a ljudi snažniji.

I Mađarska je do juče držala puške na granici. A sada se normalno ponašaju i bogatiji su postali od nas. Mađari, koji su bili daleko iza nas, čim su se znači oslobodili jednog istočnog jarma.

Znači da u svakom slučaju treba se prema zapadu vezati, bez obzira na sve ovo. Jer, da nisu došli Amerikanci i ne znam, sve te snage, ja bi još bio u rovu, ovaj bi mene još držo u rovu da se borim ko divlji narod. Oni su nas znači spasili, ne gledajući sad kad bi išo analizirati sve kakvu su strategiju dolaska primijenili. Prvo da zaratiš pa vladaš.

Ali, uglavnom sad su oni mirovnjaci u pravom smislu.

Što se tiče ekonomske situacije ovde, potrebno je da se počnu izgrađivati objekti, nekih manjih kapaciteta. Neka samo prorade preduzeća. Ovako gledajući izgleda da nije nikome cilj da prorade preduzeća, već je lakše ga otkupiti u nekom sakatom dijelu, mislim ako je u lošem stanju.

Sada ovde u Bosni isplivali su veliki vlasnici tvornica, a ostala velika sirotinja, nema srednjih. Došlo je do pljačkanja države. Znači pojedinci su dobili za male pare tvornice, i sada normalno on će sve prodat, pa i radnike. Ja znam pojedince koji sad imaju svoje robne kuće, imaju svoj lanac prodavnica, mesnica. Bio jedan običan, ne znam da li je imo da kupi dobro auto, a sad kad čujem da on tako, znači to je pljačka države.

Ja se nadam da ne bi ponovo trebalo biti rata, nego bi trebalo samo smjenjivati sve te iste koji su ovdje doveli. Da se niko ne nađe na nekom položaju. Znači sve nove ljude dovest, mlađe ljude sa nekim pogledima građanskog života, ne nacionalnog. Da ne gledaju kroz nacionalnu prirodu i boju, da gledaju samo kvalitetu života i na budućnost da bi se bolje živilo.

Da li ljudi mogu ponovo živjeti skupa kao prije, teško je reći. Mora proći dosta godina, jer su ljudi, i sa one strane i sa ove, doživili razne stvari. Ima ljudi koji su ranjeni, doživili su u porodicama neke tragedije i oni će teško, teško se s tim pomiriti.

Pogledajte Brčko. Pa Brčko im je primer počev od slobode kretanja, slobode izražavanja, slobode radnog mjesta. Ja sam kontaktirao sa ovim u opštini kod nas i bio sam sa ovim Muslimanima koji su dopredsednici, zamjenici, sekretarice Muslimanke i sve lijepo.

Meni ništa ne smeta i tako jedna mešovita, to je jedna budućnost ovde, to je znak i za sigurnost ljudi da mogu da se vrate. Tako se da dogoditi isto i u Orašju i u

drugim mjestima. U Tuzli znam neke Srbe koji su se vratili u Tuzlu i nemaju problema, ali Orašje je opet malo teži slučaj.

Orašje je meni na srcu, živio sam u Hrvatskoj tako dugo, pa sam tamo kuću napravio, znači tolko me je vuklo u taj rodni moj kraj. Ja sam otišao rano u Hrvatsku, kao mladić, i veći sam dio života proveo u Hrvatskoj. Tamo sam zarađivo i bilo mi je dobro, a ovde sam gradio kuću zato što je to moje rodno mesto, što sam tu živio sa ljudima, i Muslimanima i Hrvatima.

Ali, ja ne vidim da ću tamo povratkom dobiti posao, da ću nešto moći raditi, ili djete tu ne vidim, tu nema budućnosti ništa.

Brčko bi trebalo biti uzor za sve. Ono je postalo multietničko i ispunjava sve obaveze.

Što je najbitnije čoveku, to je sloboda kretanja, da se slobodno osećaš. Mada ja ne kažem da će se Musliman osećati još sigurno, ali on već može doći, može svoju kuću popravljati, koja je kuća slobodna, i graditi, znači sloboda je najbitnija.

Između stare Jugoslavije ili sadašnju situaciju, teško je reći šta bi izabro. U staroj Jugoslaviji živili smo dobro, a da smo mogli još bolje, to stoji. Onoj staroj Jugoslaviji trebalo je promjeniti nešto malo, ići na nešto demokratskije društvo. Vladali komunisti čvrsto, oni komiteti bili, svaka opština komitet. Oni bi rekli jesli ti podoban ili nisi. Ako si i imo stručnu spremu, a nisi član saveza komunista, nisi podoban, nisi mogo ništa. Znači tu je trebalo malo tu demokraciju popraviti. Međutim, ne mogu reći da je ovo sad bolje. Nikako nije, jer nemaš slobode. Da je ono ostalo onako kako je, samo sa nekim poboljšanjima, onda bi bilo najbolje društvo. Sa malo rada moglo se dobro živiti.

Želja je moja da se vratim svojoj kući i da mogu normalno da ostvarim svoja prava, da mi se dete može zaposliti i raditi. To su želje svakog čoveka, nemam neke posebne želje, znači vratiti se svojoj kući ili svoju imovinu adekvatno da prodam i izaberem si gde ću graditi novu kuću i da se tu skrasim i da živim. Obzirom da je društvo sad osiromašilo, privreda ne radi, ništa, vrlo će teško biti tražiti neko zaposlenje, ali videćemo. Uglavnom samo treba poboljšati slobodu izražavanja, slobodu kretanja. Sloboda kretanja je sada najbitnija za Srbe u drugom entitetu. Tu treba ići na to, to je za sad isto ključ, onda bi se proces povratka imovine lakše odvijao. Ovako si u strahu, ne smiješ otići tamo, bojiš se zatvoriće te, osudiće te u odsustvu.

Moje želje za Bosnu i Hercegovinu su, da se napravi multietnička vlast, sud, da ni jedan nema pretenziju, da sva tri naroda imaju ista prava i da imaju svoju konstitutivnost, da su jednaki u svim donošenjima odluka. Znači da postane jedna mješovita bivša Jugoslavija, da postane mala Bosna, da postane bivša Jugoslavija sastavljena od tri ista naroda sa istim pravima i ništa više. Nikako da dođe jedan narod i da on bude glavni, bez obzira na brojno stanje.

Kad bi bio ponovo rat, ja bi otišao za Australiju ili Kanadu, koja god bi zemlja davala utočište za azil. To bi ja napravio. Nikad se više ne bi borio, nit bi bio

uopšte na ovim prostorima. A zemlja koja bi dala azil, još da je klimatski dobra, iz nje se nikad više ne bi vratio.

Mada će se oni prostorno uspostaviti. Ratovi se vode svaki četrdeset, pedeset godina, to je znači, 18, pa 41, pa 91. godina. To je znači neko nestabilno područje.

Ali, mi svi, ljudi koji smo za svoj kraj, teško bi podneli da nisu u svojoj domovini, vrlo teško.

Poruka za čitaoce bi bila - Televizija ne daje nekad objektivnost, ne znam, iz nekih razloga, vjerovatno je i to u službi nečega. Ali, ovo što sad ja kažem to sam govorio iz dna duše i to osećam. Poručujem svakome da izbegne svakako sukobe i rat.

Ako vide da političari vode ka ratu, tražiti promene tih političara, u svakom slučaju samo izbegavati sukobe. Ništa nam to nije doprinelo, ovi koji su naštimali bili su bistriji pa su otišli sa ovih prostora, vratili se opet, ništa im se nije desilo, znači ništa nije izgubio faktički samo je dobio. Znači mi koji smo ostali ovde, najgore smo prošli. Svaki sukob je opasan i nosi samo zlo i ništa više. Znači, samo izbjeci sve sukobe i ratove i zezati se, samo ne ratovati. Bolje da sam otišao negde, azil potražio, skonio se godinu, dvije, pet, i da sam došao ako ima uslova vratiti se kući. Ali, nismo mi mali obični ljudi krivi, to je neko od ovih naših koji nas vode, oni su to krivi i doprineli, i sad se to pokušava vratiti u prvobitno stanje.

Nemojte mi se zahvaljivati, ja vam se zahvaljujem, reko sam sve kako mislim, nisam ništa uveličao, nisam ništa oduzeo, sve što vam ovo govorim i stojim iza toga. Drugačije ne, to bi bilo priča još, moglo bi se pričati, ali ne, bože moj, najkraće, sažeto sve, uopće moje viđenje u tome.

<< Nazad